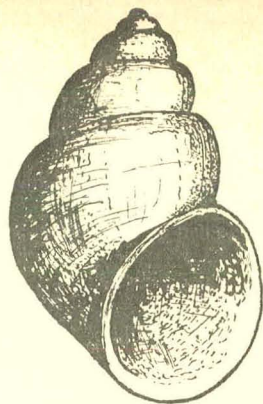

Een zeldzaam slakje in Nederland

Pseudamnicola confusa (Frauenfeld, 1863)

door R. E. Hamstra

Gastropoda
Prosobranchia
Familie: Hydrobiidae

Deze soort werd voor het eerst als dode schelp verzameld op het eiland Rozenburg op 16 maart 1944. In 1945, op 15 juli, nogmaals op hetzelfde eiland aan de Nieuwe Waterweg, maar toen levend door Dr. Vervoort. Sinds 1945 is hij niet meer teruggevonden.

In 1958 werden er nog enkele uit een monster van de heer Heyligers gehaald, dat enige tijd daarvoor verzameld was. Zodoende werd er in 1960 een begin gemaakt met de opsporing van deze kleine gastropode.

Er werden 4 monsters uit dode schelpenveldjes genomen in de Biesbosch op 7 en 8 augustus van dat jaar. Deze monsters komen van de Griendwerkerskeet 1934 op een eilandje. Dit eilandje ligt tussen de Noorder Jonge Deen en de Buisjes.

In een van deze vier monsters zaten 183 lege huisjes van *Pseudamnicola confusa*.

In de andere van deze vier zaten er slechts 1 tot 5. Een pover resultaat, vergeleken bij het eerste monster.

In monsters van levende schelpen, genomen in griendpoeltjes en greppels op 13 en 14 augustus, werden weer twee lege huisjes gevonden. Men ging toen vermoeden dat deze soort lang niet zeldzaam was in de Biesbosch. Uit ondiep water langs de oever van het Boerengat werden nogmaals twee dode exemplaren gevonden. *Pseudamnicola confusa* ontbrak geregeld in monsters die in dieper water genomen waren.

Eindelijk werden de eerste levende exemplaren van *Pseudamnicola confusa* gevonden. Toen men prut en laagjes blubber van stenen afschrapte bij het Kooihuis, voor een duiker die daar gelegen is.

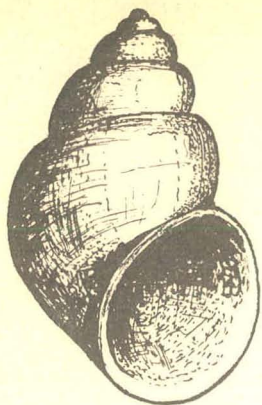
Andere levende exemplaren werden verzameld uit monsters levende mollusken, die in het oeverslib zaten, dat droog komt te liggen bij het vallen van het water in de Biesbosch. Deze soort komt veel voor met *Assimineea grayana* Fleming, vooral in zeer zwak brak water o.a. bij Numansdorp en Willemstad.

Een bijzondere biotoop is wel de tramhaven van Numansdorp waar onder grote stenen deze soort voorkomt.

Pseudamnicola confusa ontbreekt waarschijnlijk in geheel Zeeland. Er waren slechts twee vindplaatsen in België bekend (Adams, 1940), doch deze waren in 1960 niet meer terug te vinden, zodat *Pseudamnicola confusa* daar hoogstwaarschijnlijk niet meer voorkomt.

De soort is dus vrij algemeen in de Biesbosch.

Op de Zuid Hollandse eilanden komt hij ook wel voor, doch in veel mindere mate.

Pseudamnicola confusa
(Frauenfeld, 1863)
(Naar een levend exemplaar.)

Pseudamnicola confusa (Frauenfeld, 1863)

syn. *Amnicola confusa*, Frauenfeld
Pseudamnicola similis, Draparnaud.

Klasse : Gastropoda,
Subklasse: Prosobranchia,
Orde : Mesogastropoda,
Familie : Hydrobiidae.

Klein, niet al te bol horentje met 4 à 5 windingen die door een tamelijk diepe suturenaad van elkaar gescheiden zijn.

De bolle windingen zijn niet afgevlakt doch duidelijk te zien.

Een niet al te puntige top (Protoconch). Er is een duidelijke mondrand aanwezig die bijna overgaat in de voorlaatste winding. De mondrand is enigszins schiefhoekig uitgetrokken. Er is bij de meeste exemplaren een onduidelijke navel aanwezig.

De schelp heeft een groenbruine kleur.

Pseudamnicola confusa kan een zeer lichte graad van verbrakking verdragen. Waar dit milieu voorkomt is het niet denkbeeldig om hem te vinden (Willemstad en Numansdorp).

Pseudamnicola confusa heeft grotendeels de zeer strenge winter van 1962—1963 niet overleefd, evenals *Potamopyrgus jenkinsi* (Smith) die op veel vindplaatsen waar hij massaal voorkwam ook in z'n geheel verdwenen is, o.a. bij de Moerdijk (Appelzak), Spaanse Polder (Rotterdam) en in de Biesbosch op diverse plaatsen.

Zoals te verwachten is wordt deze soort waarschijnlijk door de meeste mensen met *Bithynia leachii* (Sheppard) verward, door de grote overeenkomst met deze soort.

Bithynia leachii (Sheppard) wordt veel boller en groter terwijl de protoconch geheel stomp is. Deze soort komt in veel dieper water voor dan *Pseudamnicola confusa*, en is vaak te vinden op waterplanten o.a. Waterpest.

- a *Bithynia tentaculata*
b *Bithynia leachi*
c *Pseudamnicola confusa*
(naar een tekening uit
Basteria)

a

b

c

OVERZICHT VAN DE VINDPLAATSEN VAN *PSEUDAMNICOLA CONFUSA*
(Frauenfeld, 1863)

1. Rozenburg tegenover Maassluis. Samen met *Assimineea grayana* Fleming, *Lymnaea palustris* Müller en *Alderia modesta* (Fleming), een groen naaktslakje. In nat brak grasland, dat bij hoog water door de vloed wordt bereikt.
3 augustus 1960.
2. IJsselmonde, Rhoon, bij het Rhoonseveer. Langs de oevers van een klein kreekje schaars aanwezig samen met talrijke individuen van *Lymnaea ovata* Draparnaud.
3 augustus 1960.
3. Beyerland: Puttershoek. Circa een kilometer ten westen van de suikerfabriek aan de rand van een zeer rustige griendkreek. Tussen wier en gras bij de hoogwaterlijn met zeer veel kleine exemplaren van *Lymnaea ovata* Draparnaud en *Lymnaea palustris* Fleming.
16 maart 1960.
4. Goidschalxoord in greppeltjes in de griend op tamelijk vaste modder, weinig exemplaren tussen talrijke *Lymnaea*'s.
27 mei 1960.
5. Piershil, aan het eind van het haventje, dat slechts bij stormweer door een sluisje wordt afgesloten. Tussen de graspollen bij de hoogwaterlijn samen met *Assimineea grayana* Fleming.
3 augustus 1960.
6. Goudswaard, vloedkom met riet langs de uiterwaard langs het Spui, slechts bij zeer hoogwater door de vloed bereikt, veel tussen het bladafval samen met *Assimineea grayana* Fleming, *Alderia modesta* Fleming en *Lymnaea palustris* Müller.
16 augustus 1960.
7. Numansdorp, veerhaven. Zeer talrijk op en onder grote stenen in het middelste van de getijdenzone tezamen met *Potamopyrgus jenkinsi* (Smith). Daarentegen zeer zeldzaam in het brakke grasland ten westen van de haven, dat zo nu en dan door de vloed wordt bereikt en waar *Assimineea grayana* Fleming massaal voorkomt.
17 juni 1960.
8. Strijensas. Aan de uiterste punt van de haven tussen het gras bij de hoogwaterlijn vrij schaars. In sommige greppels in de griend aldaar zeer talrijk.
29 mei 1960.
9. Eiland van Dort. Kop van het land. 1 Exemplaar tussen het riet bij de hoogwaterlijn.
3 juli 1960.
10. Dortse Biesbosch. In de grienden tussen *Vaucheria* langs de steile kreekrandjes.
9 juli 1959 en 10 juni 1960.
11. In de Biesbosch zeer algemeen. Aan de opgaven van Butot 1960, kunnen worden toegevoegd: Groene Plaat en Ganzennest.
12. Klundert, Noordschans. Aan het uiterste einde van de haven tussen de plantengroei bij de hoogwaterlijn, niet talrijk.
13. Grienden tussen Willemstad en Bovensluis. Schaars langs de rustige kreek in het griendland.
27 mei 1960.
14. Willemstad. In een rietveld bij de hoogwaterlijn ten oosten van het dorp, samen met *Assimineea grayana* Fleming. Ook in de Fortsgracht, welke via de haven met het Hollands Diep verbonden is en bij de vuurtoren.
22 juni 1960.

ENIGE NIEUWE VINDPLAATSEN VAN DEZE SOORT

1. 22 november 1961. De heer C. de Groot, IJmuiden heeft deze soort op het strand aldaar verzameld bij de IJmuider pier, aangespoeld in een bonk subfossiele (Oud holocene) zeeklei. Het betrof hier vier exemplaren van *Pseudamnicola confusa* (Frauenfeld, 1863). Ongeveer 1,2 mm groot. Het zullen hier waarschijnlijk dieren betreffen die door de grote rivieren vanuit hun oorspronkelijk Faunagebied getransporteerd zijn en daarna op een wadafzetting terecht zijn gekomen, aangezien er ontzettend veel *Hydrobia*'s (Wadslakjes) in dit stuk zeeklei zaten.
Pseudamnicola confusa (Frauenfeld, 1863) heeft vroeger niet op dit wad geleefd daar hij een zeer lichte graad van verbrakking kan verdragen, doch niet die verbrakking die de *Hydrobia*'s kunnen verdragen. Het betreft ook geen verspoelde exemplaren daar *Pseudamnicola confusa* (Frauenfeld, 1863) in het Oud en Jong Holoceen voorkomt.
2. 3 november 1963. R. E. Hamstra en G. H. J. van Bekkum vonden het slakje na ijverig zoeken op diverse plaatsen in de Biesbosch. O.a. bij een strekdam benoorden de polder De Honderd en Dertig en ten zuiden van het Hennipje.
Pseudamnicola confusa (Frauenfeld, 1863) kwam hier zeer sporadisch voor. Er zijn hier dan ook geen exemplaren verzameld. De soort kwam hier voor op grote stenen die begroeid waren met een soort draadalg waar tevens *Lymnaea ovata* Draparnaud massaal leefde. De stenen lagen iets boven de hoogwaterlijn in weinig zandhoudende blubber. Deze stenen spoelden regelmatig doch niet al te vaak onder met water. Er werden in totaal 10 exemplaren gevonden.
3. Naar mondelinge opgaven van enige personen schijnt *Pseudamnicola confusa* (Frauenfeld, 1863) ook nog te zijn voorgekomen in de buurt van Maasland in de oeverkanten van een slootje, maar is na de strenge winter van 1962—63 niet meer teruggevonden, zodat aangenomen kan worden dat hij hier helaas uitgestorven is. Tevens was dit een van de grootste vindplaatsen daar *Pseudamnicola confusa* (Frauenfeld, 1863) hier massaal voorkwam. Enige honderden zijn hier verzameld door diverse personen.

LITERATUUR

- Basteria, Tijdschrift van de Nederlandse Malacologische vereniging, Vol. 15, No. 3 en 4, pag. 40—41. 10-XI-1951.
- Basteria, Tijdschrift van de Nederlandse Malacologische vereniging, Vol. 24, No. 4 en 5, pag. 60—74. 31-XII-1960.
- Bentham Jutting, Tera van, Fauna van Nederland, aflevering VII, Mollusca I, Gastropoda, Prosobranchia et Pulmonata.
- Het Zeepaard, Orgaan van de strandwerkgroep van de N.J.N. en K.N.N.V., C. de Groot. Jaargang 22, No. 5, september 1962, blz. 89—91.